

Słowne mróčele

Sylwija Šěnowa

Słowne mróčele pochadžeja ze swěta informatiki. Wone wužiwa so při zhromadnym indeksěrowanju abo we webbloggerach. Při tym připokazuja so hesła abo nadzapřijeća k bytostnym woblukam, temam abo dokumentam. Pod tutym słowom chowaja so potom přez wotkaz (link) wšitke přislušne informacije. Za hesłom samym móžeš pytać.

Słowne abo hesłowe mróčele wužiwa so wokoło lěta 2000 k přenjem razej, spočatnje jako lisćina po wažnosći. Zasadnje postaji so wulkosć pisma słowa tajkej słownej mróčeli přez častosć jeho wužiwanja. We webbloggerach wotpowěduje wulkosć mnóstwu wužiwanja, na přikład mnóstwu zapiskow we weblogu. Na zhromadnje wužiwaných internetnych stronach – kaž je to na přikład naša šulska kubłanska strona www.bildung.sachsen.de – změnja so wulkosć pisma slowow přez mnóstwo kliknjenja na nje.

Słowne abo hesłowe mróčele su potajkim móžnosć zwobraznjenja informacijow. Při tym hodźitej so dvě dimensiji předstajic: wažnosć a často tež alfabetske rjadowanje. Na druhim boku móže so stać, zo njejsu słowne mróčele druhdy dosć intuitiwne a zo nješpicheluja so tematiske bliskosće w mróčeli.

Metodu słownych abo hesłowych mróčelow móžemy tež w šuli wužiwać. Při tym prezentuje wučer šulerjam tajku słownu mróčel k wěstej temje. To móže na přikład być twórba, doba abo spisowacel. Za šulske potreby móžemy słowne mróčele přiměric a z nimi džělać. Wuchadžejo ze słownej mróčeli hodźi so přistup k twórbje namakać. Přikładaj za to stej mróčeli w materialu 1 a 2. Šulerjo njeznaja twórbje a móža přez přenje tukanja a rozestajenja swoju předwědu wotwołać. Wašnje zwobraznjenja wuskutkuje nimo toho wysoku motiwaciju a wubudza wćipnosć pola šulerja.

Šulerjam móže pak so tež tajka mróčel po wobjednanju maćizny prezentować a jich pohnuwać k zjimaćemu zhladowanju (material 3). W padže materiala 2 móža šulerjo mróčel po wobjednanju maćizny kritisce reflektujo wobdžělać.

Technisce eksistuja za zestajenje tajkich słownych mróčelow wjacore internetne programy. Doporučić móžu na přikład www.wortwolken.com abo <https://wb-web.de/material/medien/wordle-einfach-und-schnell-wortwolken-erstellen.html>. Zapodać dyrbja so tam słowa, zdžěla tež cyłe teksty, z kotrychž ma so słowna mró-

čel potom tworic. Problematiske za serbskeho wužiwarja je, zo njemóže generator často wužiwane słowa kaž pronomeny, konjukcije a podobne, kotrež nimaja žanu funkciju za cyłk, ignorować. Tu je nažel předwobdžělanje trěbne. Podadža pak so słowne lisćiny, zamóžeš sej sam wulkotne słowne mróčele zestajeć.

Wězo móžemy tež jednoríše warianty wužiwać a šulerjow tajke lisćiny zestajeć dać. Šulerjo zestajeja po wobjednanju doby tajku lisćinu přez wuzwolenje charakteristických slowow a hesłow a namoluja je potom grafisce a prezentuja je jako plakat. Runje tak móže wučer słowa abo hesła k wěstemu spisowaceljej podać (wažne, njewažne, wopačne) a šuler ma so rozestajejo ze spisowacelom – na přikład přez wopisowacy tekst – słownu mróčel z jich pomocu zestajeć. Šuler, kotryž rady z kompjuterom džěla, wšak smě to wězo činić.

Metoda słownych mróčelow hodźi pak so hišće w dalších kontekstach wužiwać, na přikład k wudžělanju základneho wuprajenja abo bytostneho argumenta z tekstow. Tak džěla šuler na zwučene wašnje z jemu předpodatym tekstom a namaka za kóždy wotrězk ključowe słowo. Po čitanju wozmjje sej wšitke ključowe słowa a rjaduje je po wažnosći. Ewentuelnje twori tež woznamowe cyłki. Tute ključowe słowa móže potom dale grafisce wobdžělać a sej tak wobsah wizuelnje spřistupnić. To samsne je předstajomne za wudžělanje argumentacije. Tu postaja šuler tezy a argumenty, kotrež tekst mjenuje a pokročuje naslědnje na wopisowane wašnje. Słowne mróčele služa tak fokusěrowanju na základne wuprajenje a přinošuja z tym prawdžepodobnosći pozdžišeje swójskeje argumentacije.

Metoda džěla ze słownymi mróčelami je přez swoju wysoku wobrazliwosć a zhusćenosć informacijow jara skutkowana a za šulerjow kaž tež wučerjow zajimawa.

Material 1

Słowna mróćel – Marja Kubašec: Row w serbskej holi

W słownej mróćeli woznamjenja wulkosć pisma słowow, kak husto wotpowědne słowo w teksće wustupuje. Čim husćišo so słowo w teksće jewi, čím wjetše je. Forma zwobraznjenja dopomina na mróćel.

1. Wobhladajće sej słownu mróćel k noweli „Row w serbskej holi“ wot Marje Kubašec. Napisajće sej w hesłach, što wam napadnje.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Přemyslujće, što móhła tema nowele być.
3. Napisajće krótke podaće wobsaha do swojeho zešiwka.
4. Přednjescće waše podaća wobsaha před rjadownju.
5. Přirunajće waše podaća wobsaha mjez sobu. Što zwěsćiće?
6. Přečitajće sej waše tukanja wo wobsahu a waše podaća wobsaha po wobjednawanju nowele. Što zwěsćiće?
7. Diskutujće wo wužiwanosći tajkich słownych mróćelow.

Material 2

Słowna mróćel – Jakub Bart-Ćišinski: Moje serbske wuznaćé

W słownej mróćeli woznamjenja wulkosć pisma słowow, kak husto wotpowědne słowo w teksće wustupuje. Čim husćišo so słowo w teksće jewi, čim wjetše je. Forma zwobraznjenja dopomina na mróćel.

1. Přemyslujće, što móhła tema epistole „Moje serbske wuznaćé“ Jakuba Barta-Ćišinskeho być.

2. Přirunujće waše přemyslowanja wo temje po wobhladanju słownej mróće z wědu wo wobsahu, po tym zo sće so w hodžinje z epistolu zaběrali.

Słowna mróćel móže być tež tak natwarjena, zo so w njej wažnosć wotpowědnych słowow špiheluje. Čim wažniše słowo w teksće a za jeho zrozumjenje je, čim wjetše so napisa.

3. Zestajejće słownu mróćel po wažnosći słowow za wobsah a wułożowanje epistole.
4. Wopodstatniće, čehodla sće tute słowa we wuzwolenej wulkosći napisali.
5. Přirunajće wašu słownu mróćel z předpodatej. Što zwěsćiće?